

RESEARCH ARTICLE

Open Access

Orman içi dinlenme yerlerini kullanan ziyaretçilerin talep ve beklentilerinin belirlenmesi: Erzurum örneği

Determination of demands and expectations of visitors using forest recreation sites: Erzurum example

Mehmet Ali BAŞARAN^{a*}, Metin DEMİR^b, Yaşar AYHAN^a, Cevdet AĞYÜREK^a,
Mehmet Akif OKUTUCU^a, Selami ÖKSÜZ^a

^aEast Anatolia Forestry Research Institute, Erzurum, Turkey

^bDepartment of Landscape Architecture, Faculty of Architecture, University of Atatürk, Erzurum, Turkey

Article Info

©2020 Ali Nihat Gökyiğit Botanical Garden Application and Research Center of Artvin Coruh University.

*Corresponding author:

e-mail: malibasaran2000@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-0878-0673

Article history

Received: March 4, 2020

Received in revised form: March 24, 2020

Accepted: March 24, 2020

Available online: March 27, 2020

This is an Open Access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Anahtar kelimeler:

Erzurum, orman içi dinlenme yeri, rekreasyon, anket, ziyaretçi talepleri

Keywords:

Erzurum, resting place in the forest, recreation, survey, visitor requests

ÖZ

Erzurum ili sınırları içerisinde bulunan, "C" ve "B" tipi mesire yeri özelliğine sahip 7 adet Orman İçi Dinlenme Yerinin (OİDY), rekreasyonel potansiyelinin belirlenmesi, eksikliklerin tespit edilmesi ve yeni önerilen alan kullanımlarının belirlenerek bu konuda çözümlerin ortaya konulması amacıyla, bu çalışma yapılmıştır. Çalışma kapsamında İspir-Hoşutlar, Oltu-Uzunoluk, Olur-Akdağ, Horasan-Fidanlık, Uzundere-Zuvarboğazi, Şenkaya-H. Mehmet Sırma ile Narman-Göllü OİDY alanlarına, bölgenin mevsim şartlarının izin verdiği ölçüde Mayıs-Ekim ayları arasında gidilerek yerinde gözlem ve alanlar hakkında veri toplanmıştır. Ayrıca alanları ziyaret eden 479 kişiyle basit rastgele yöntemle yapılan yüz yüze anket çalışmasında, alanların sosyal, kültürel ve fiziksel durumlarına ilişkin mevcut durumları ve ziyaretçi görüşlerinin ortaya çıkartılması amacıyla ziyaretçilere 10 adet soru yöneltilmiştir. Anket sonunda toplanan veriler SPSS 21.0 istatistik paket programında değerlendirilmiş ve frekans tabloları çıkarılmıştır. Değerlendirmeler, oluştan tablolar üzerinden yapılmıştır.

ABSTRACT

This study aims to determine the recreational potential of 7 In-Forest Resting Areas (FRA) located within the boundaries of Erzurum province with the characteristics of "C" and "B" type recreation areas, to identify the deficiencies and to identify solutions for this issue by determining the use of new proposed areas. it is made. Within the scope of the study, İspir-Hoşutlar, Oltu-Uzunoluk, Olur-Akdağ, Horasan-Fiday, Uzundere-Zuvarboğazi, Şenkaya-H. Mehmet Sırma and Narman-Göllü FRA areas were visited between May and October to the extent permitted by the region's seasonal conditions, and data were collected on site observation and areas. In addition, in a face-to-face survey study conducted with 479 people visiting the sites by simple random method, 10 questions were asked to the visitors in order to reveal their current status and visitor views regarding the social, cultural and physical conditions of the areas. Data collected at the end of the questionnaire were evaluated in SPSS 21.0 statistical package program and frequency tables were extracted. Evaluations were made on the tables.

Citation:

To cite this article: Başaran MA, Demir M, Ayhan Y, Ağyürek C, Okutucu MA, Öksüz S (2020). Orman içi dinlenme yerlerini kullanan ziyaretçilerin talep ve beklentilerinin belirlenmesi: Erzurum örneği. *Turk J Biod* 3(1): 32-42.

1. GİRİŞ

Günlük yaşamın stresinden bir süreliğine uzaklaşmak, rahatlamak, hem fiziksel hem de ruhen dinlenmek günümüz insanının giderek artan ihtiyaçlarından biri haline gelmiştir. Bazı insanlar, kendine en yakın bir noktayı seçerek, bazısı ise bulunduğu ortamdan tamamen uzaklaşıp turizm faaliyetlerine katılarak bu ihtiyaçlarını gidermeye çalışmaktadır. İnsanların bu amaçları doğrultusunda boş zamanlarını değerlendirmeleri için

tasarılan rekreatif alanlar bu çalışmanın konusunu teşkil etmektedir. Günlük yaşamının yoğun trafiği, stresi, hava kirliliği vb. olumsuzluklar insanları rekreasyon alanlarına yönlendirmektedir. "Orman İçi Dinlenme Yeri" olarak adlandırılan rekreasyon alanları insanların bu ihtiyaçlarına cevap verebilecek önemli rekreasyon alanları arasındadır (Polat & Polat, 2012).

Rekreasyon kısaca bireylerin serbest zamanları içerisinde, monotonlaşmış yaşam biçimlerinden uzaklaşarak,

bedensel ve zihinsel olarak yenilmek için yapılan bütün aktiviteler olarak tanımlanabilir. Rekreasyon hiçbir zaman amaç değil, bireylerin yaşam kalitesini artırmak için bir araç ve insan yaşamındaki boş zamanın fiziki ve sosyal açıdan kıymetlendirilmesidir (Okuyucu vd., 2006; Sevil vd., 2012; Yalçınayavuz, 2015).

Orman rekreasyon alanları; “bir orman bütünlüğü ya da bir orman parçası üzerinde, açık havada dinlenmeye ilişkin çeşitli insan etkinlikleridir”. Bu etkinlikler genelde piknik, atlı-yaya yürüyüşleri, kılavuzlu turlar, çeşitli spor etkinlikleri, manzara seyri vb. olabileceği gibi hiçbir bedensel etkinlikte bulunmaksızın bir süre orman havasını teneffüs etme, orman ekosistemine özgü ortam içinde zihinsel ve bedensel dinlenme şeklinde de olabilmektedir (Aslanboğa & Gül, 1999, Akten, 2003).

Hızlı kentleşme sonucu insan ve doğa arasındaki ilişki de değişime uğramaktadır. Artan nüfusun yerleşim ihtiyaçlarını karşılamak için her geçen gün toplumsal kullanıma açık doğal alanlar, kent çevresindeki ormanlar tahrip edilmekte, böylece kentlinin artan rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılayacağı rekreasyon alanları azalmaktadır (Onat, 1998).

Sanayileşen, hızla büyüyen ve gelişen kentler nüfus artışı, gürültü, hava kirliliği, ulaşım zorluğu gibi birçok stres unsurunu da beraberinde getirerek yaşamı olumsuz etkilemektedir (Memlük & Başal, 2011). Yoğun, hızlı ve stresli koşturmaya içinde kentli, ruhsal ve bedensel açıdan olumsuz etkilenmekte; sağlıklı, huzurlu ve mutlu yaşam kavramlarını yitirmektedir (Ayan, 1991). Bu durum kentlinin rekreasyonel aktivitelere olan ihtiyacını giderek arttırmaktadır (Özer & Barış, 2013).

Bugün insanların rekreasyon ihtiyaçlarını en çok karşıladıkları yerlerin arasında kırsal rekreasyon alanları gelmektedir. Kırsal rekreasyon alanları doğal bütünlük ve zenginlikleriyle, kent insanına kendini yenileme ve dinlenme imkanını sunmaktadırlar. Kent yakınında bulunan ve orman rejimine giren, halkın rekreasyon ihtiyacını karşılamak üzere ayrılmış olan “orman içi dinlenme yerleri” ise önemli kırsal rekreasyon alanlarıdır (Korkmaz, 2001).

Kent içindeki rekreasyon alanları ihtiyacı karşılıyor gibi gözükse de, insanların büyük kısmı bu ihtiyaçlarını doğal alanlar içinde karşılamak istemektedir (Eriksson & Nordlund, 2013). Bu açıdan kente yakın alanlarda bulunan ve orman rejimi içerisinde kalan milli park, tabiat parkı ve orman içi dinlenme alanları vb önemli kırsal rekreasyon

alanlarını oluşturmaktadır (Özer & Yıldız, 2010; Kurdoğlu vd., 2011).

Ülkemizde son 10 yılda tüm il ve büyük yerleşimlerde kurulmaya çalışılan kent ormanları ve mesire alanları, kent ve yakın çevresi için özellikle rekreasyonel talebi gittikçe yükselen, doğal zenginlikleri, temiz havası ve ulaşılabilirlikleri ile kent insanını çeken önemli orman rekreasyon alanlarıdır (Korkmaz & Karadeniz, 2004; Kurdoğlu & Düzgüneş, 2011).

Orman içi dinlenme yerlerinin ekonomik olması, ulaşım kolaylığı, rekreasyon olanakları ve doğal güzellikleri talep artışında etkili olmaktadır. Bu yoğun talebin karşılanması noktasında orman içi dinlenme yerleri kullanıcılarının deneyimlerinin kalitesini artırmak için, bu alanlara uygun planlama kararlarının alınmasının önemi gittikçe artmaktadır (Uzun & Müderrisoğlu, 2010). Ülkemizde toplumun her geçen gün artan ormanları rekreasyonel amaçlarla kullanma talebini en iyi şekilde karşılayabileceği düşünülen orman alanları, orman idaresi tarafından, 1956 yılından beri Orman İçi Dinlenme Yeri (Mesire Yeri) adıyla piknik ve kamp alanları tesis ve tefrik edilmektedir. Orman İçi Dinlenme Yerlerinin tefrik, tescil, tesis ve işletilmesine ait esas ve usulleri, 6831 sayılı Orman Kanununun 25. maddesi ile 2873 sayılı Milli Parklar Yasasına istinaden çıkarılan ve 12.12.1986 tarih ve 19309 sayılı resmi gazetede yayınlanan Milli Parklar Yönetmeliğine göre yürütülmektedir. Bugün itibarıyla, Bakanlıkların kurumsal yapılandırma ve reorganizasyonları sonucunda A, B, C tipi mesire yerleri ve D tipi (Kent Ormanı), OGM tarafından yönetilmeye başlamıştır (OGM, 2020). Rekreasyonel alanların doğal kaynak değerleri ile alan ziyaretçilerinin taleplerine göre planlanması alanın koruma- kullanma dengesi gözetilerek hizmet vermesi için oldukça önemlidir. Bu nedenle planlama çalışmalarında ziyaretçilerin görüşlerine başvurulması ve bölge özelliklerine uygun rekreasyonel aktivitelere yer verilmesi alanın sürdürülebilirliğinin sağlanması ve ziyaretçilerin rekreasyonel aktiviteleri sırasında daha kaliteli zaman geçirmelerine olanak sağlamış olacaktır (Demir & Caner, 2020). Bu kapsamda çalışmanın amacı; Erzurum ili sınırları içerisinde bulunan, “C” ve “B” tipi mesire yeri özelliğine sahip 7 adet Orman İçi Dinlenme Yeri (ÖİDY) gelen ziyaretçilerin rekreasyonel talep ve isteklerini belirlemektir. Ayrıca alan içerisindeki mevcut rekreasyonel aktiviteler hakkında görüşleri alınarak eksikliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. MATERYAL VE METOD

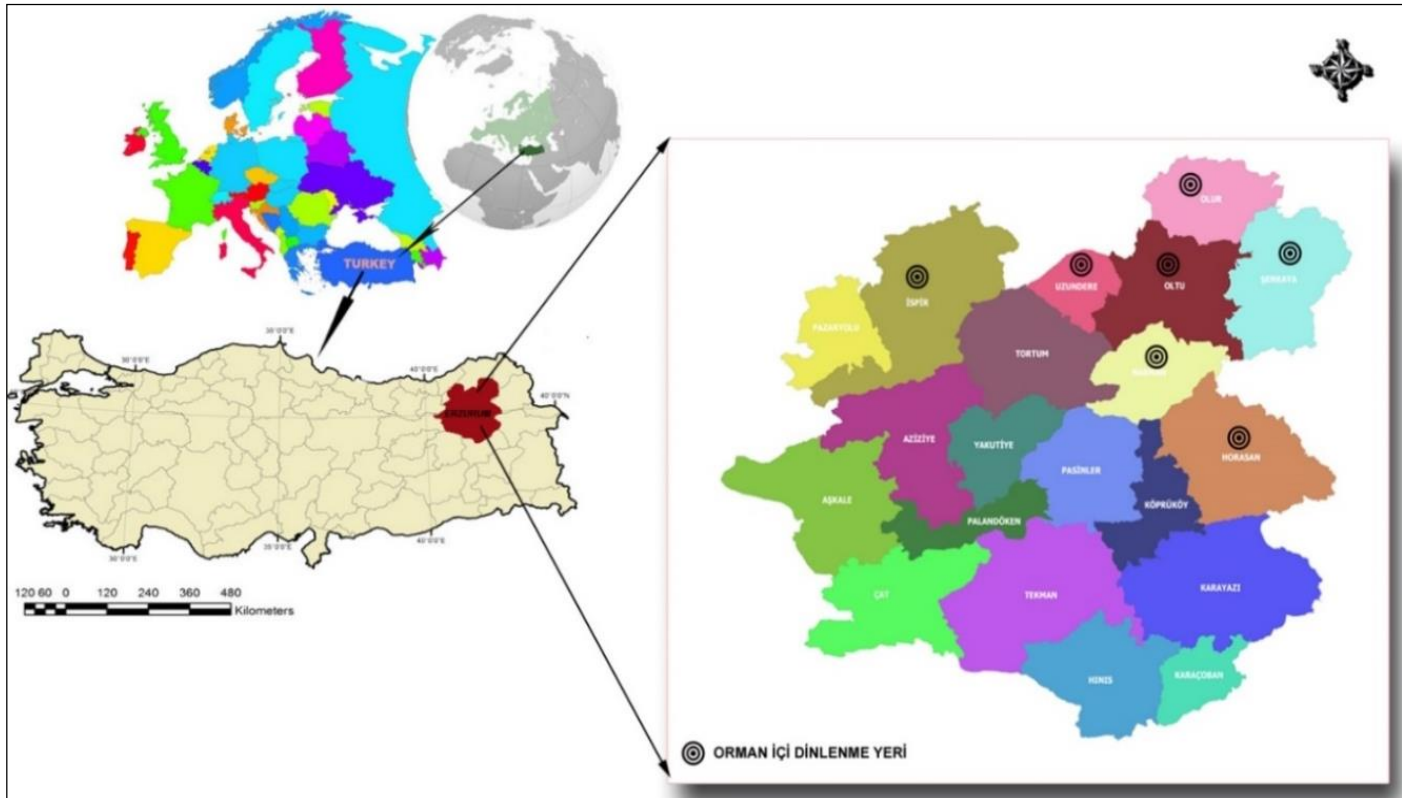
Çalışmanın materyalini, Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü'ne bağlı, Erzurum İl sınırları içerisinde bulunan 7 adet Orman İçi Dinlenme Yerleri (OİDY) ve bu alanları 2012 yılında ziyaret eden kişilerle Mayıs-Ekim aylarında

basit rastgele yöntemle seçilen 479 kişiye yöneltilen 10 adet sorudan oluşan anket formları oluşturmaktadır.

Erzurum'un farklı bölgelerinde bulunan 7 adet orman içi dinlenme yerine ait bilgiler Tablo 1.'de, konumsal bilgileri de Şekil 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaya Konu Olan Orman İçi Dinlenme Yerlerine (OİDY) İlişkin Bilgiler.

İlçe	İşl. Müd.	İşl. Şefliği	Mevkii Adı	OİDY Adı	Alanı (ha)	Tipi	Meşcere Tipi	Tescil Tarihi	İşletme Şekli
Uzundere	Erzurum	Uzundere	Zuvar Boğazı	Zuvar Boğazı	1.50	C	Çsc3	06.06.2005	OGM
İspir	Erzurum	İspir	Hoşutlar	İspir Hoşutlar	0.85	C	Çsc3	14.11.2005	OGM
Horasan	Erzurum	Horasan	Fidanlık	Horasan Fidanlık	1.66	B	Çsb3	1995	Özel
Olur	Oltu	Olur	Satiyyen	Akdağ	5.00	C	Çsbc3	31.05.2006	Belediye
Narman	Oltu	Oltu	Eldemik dere	Göllü	5.00	C	BÇskv	30.06.2005	Kaymakamlık
Oltu	Oltu	Hisar	Uzunoluk	Uzunoluk	6.00	B	Çscd3	17.02.1995	Özel kişi
Şenkaya	Şenkaya	Şenkaya	Şirankes	H. Mehmet Sırma	5.00	C	Çsc3	16.06.2005	OGM

Şekil 1. Çalışmaya konu olan orman içi dinlenme yerlerinin konumsal bilgileri.

Araştırma materyali olarak seçilen OİDY'ne ait idari yapılar ile ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Uzundere-Zuvarboğazı OİDY: İdari olarak Uzundere ilçesi sınırlarında kalan orman içi dinlenme yeri, orman bakımından Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Erzurum Orman İşletme Müdürlüğü, Uzundere Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalmaktadır.

İspir-Hoşutlar OİDY: İdari olarak İspir ilçesi sınırlarında kalan orman içi dinlenme yeri, orman bakımından Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Erzurum Orman İşletme Müdürlüğü, İspir Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalmaktadır.

Horasan-Fidanlık OİDY: İdari olarak Horasan ilçesi sınırlarında kalan orman içi dinlenme yeri, orman bakımından Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Erzurum Orman İşletme Müdürlüğü, Horasan Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde almaktadır.

Olur-Akdağ OİDY: İdari olarak Olur ilçesi sınırlarında kalan orman içi dinlenme yeri, orman bakımından Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Oltu Orman İşletme Müdürlüğü, Olur Orman İşletme Şefliği sınırlarında kalmaktadır.

Narman-Göllü OİDY: İdari olarak Narman ilçesi sınırlarında kalan orman içi dinlenme yeri, orman bakımından Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Oltu

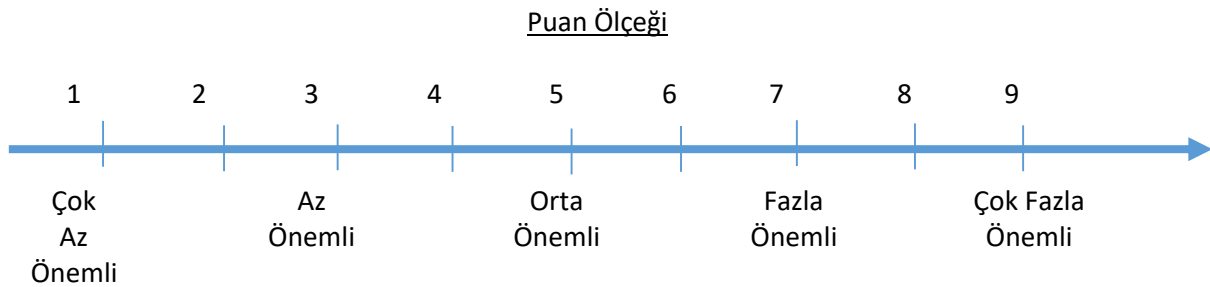
Orman İşletme Müdürlüğü, Oltu Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalmaktadır.

Oltu-Uzunoluk OİDY: İdari olarak Oltu ilçesi sınırlarında kalan orman içi dinlenme yeri, orman bakımından Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Oltu Orman İşletme Müdürlüğü, Hisar Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalmaktadır.

Şenkaya-H. Mehmet Sırman OİDY: İdari olarak Şenkaya ilçesi sınırlarında kalan orman içi dinlenme yeri, orman bakımından Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü, Şenkaya Orman İşletme Müdürlüğü, Şenkaya Orman İşletme Şefliği sınırları içerisinde kalmaktadır.

OİDY ziyaretçileriyle yapılan anketlerde toplam 10 adet soru yöneltilmiştir.

Alanları ziyaret eden kişilere; 1. Geliş Sıklıkları, 2. Alanları Kışın Ziyaret Etmek İsteyip İstemedikleri, 3. Alanda Geçirdikleri Zaman, 4. Alanı Hangi Günler Kullandıkları, 5. Alanı Neden Tercih Ettikleri, 6. Alanı Hangi Amaçla Kullandıkları, 7. Alandaki Olanaklardan Yeterince Faydalanıp Faydalanmadıkları, 8. Alanlardaki Olanaklardan Yararlanmayı Engelleyen Nedenler, 9. Alanda Verilen Hizmetlerin Yeterli Olup Olmadığı ve 10. Alanda Aranılan En Önemli Kriterler soruları yöneltilmiştir. 10. soruda ziyaretçilerin daha önce belirlenen kriterlere "Likert" ölçeğine göre puan vermeleri istenmiştir.

Anket genel olarak 3 kısımdan meydana gelmektedir. Bunlar:

1. Ziyaretçilerin OİDY'leri Ziyaret Durumları ilgili sorular
2. Ziyaretçilerin OİDY'lerden Faydalanma Durumları ile ilgili sorular
3. Ziyaretçilerin OİDY'lerden Talep ve Beklentileri ilgili sorular

Anket sayısı, 2012 yılında alanlara gelen ziyaretçi sayıları (Tablo 2) dikkate alınarak aşağıda yer alan formül (Özdamar, 2003) yardımıyla hesaplanmıştır.

$$Z^2 NPQ$$

$$n = \frac{Z^2 NPQ}{ND^2 + Z^2 PQ}$$

n= Örnek büyüklüğü, Z= Güven katsayısı (% 90 güven için Z=1.65), P= Ölçmek istediğimiz özelliğin kütlede bulunma ihtimali (çalışmada %90 olarak alınmıştır), Q= 1-P, N= Ana kütle büyüklüğü (OİDY ziyaretçi sayısı), D= Kabul edilen örnekleme hatası (%10)

Tablo 2. OİDY'lere 2012 yılında gelen ziyaretçi ve anket sayıları

Orman Dinlenme Yeri	İçi	2012 yılında toplam ziyaretçi sayısı (N)	Yapılması Gereken Anket Sayısı	Yapılan Anket Sayısı
Zuvar Boğazı		470	59	63
İspir Hoşutlar		556	61	65
Horasan Fidanlık		875	63	67
Akdağ		1135	64	69
Göllü		3940	67	72
Uzunoluk		3431	67	71
H. Mehmet Sırma		4400	67	72

3. BULGULAR

3.1. Ziyaretçilerin OİDY'leri Ziyaret Durumları

Anketlerin analizinden ziyaretçilerin OİDY'leri hangi sıklıkta ziyaret ettikleri ortaya çıkartılmıştır. Buna göre ziyaretçilerin alanlara ağırlıklı olarak ayda bir tekrar geldikleri, İspir-Hoşutlar'ı ise ziyaretçilerin daha sık aralıklarla tekrar ziyaret ettikleri anlaşılmaktadır (Şekil 2).

Ziyaretçilere sorulan, "kışın da gelmek ister misiniz?" sorusuna yaklaşık %49 oranında evet cevabının verilmiş olması, insanlara uygun ortamların sağlanması durumunda kış mevsiminde dahi alanları ziyaret edebilecekleri gerçeğini ortaya koymuştur (Şekil 3).

Yapılan anketlerden OİDY'ye gelen ziyaretçilerin ağırlıklı olarak 3-4 saat ya da 5-6 saat süreyle alanı kullandıkları anlaşılmıştır (Şekil 4). Önemli bir ziyaretçi kesimi tarafından ise alanın 7 saatten fazla kullanıldığı ifade edilmiştir.

Alanı hangi günler kullanıyorsunuz sorusuna ziyaretçilerin %76'sının "hafta sonu" cevabını verdikleri görülmektedir (Şekil 5).

Ziyaretçilere "alanı neden tercih ediyorsunuz" sorusu yöneltilmiş ve önemli bir kesim "doğal çevre ve manzara" ile "sessiz ve yoğunluktan uzak" cevabını tercih ettikleri, yani insanların bir nevi yoğun bir şekilde kafalarını dinleme isteklerinin olduğu görülmektedir (Şekil 6).

Ziyaretçilere "alanı hangi amaçla kullanıyorsunuz" sorusu yöneltilmiş ve ağırlıklı olarak "piknik" ve "dinlenmek, temiz hava almak" seçeneklerinin diğerlerine göre bariz şekilde ön plana çıktığı görülmektedir (Şekil 7).

3.2. Ziyaretçilerin OİDY'lerden Faydalanma Durumları

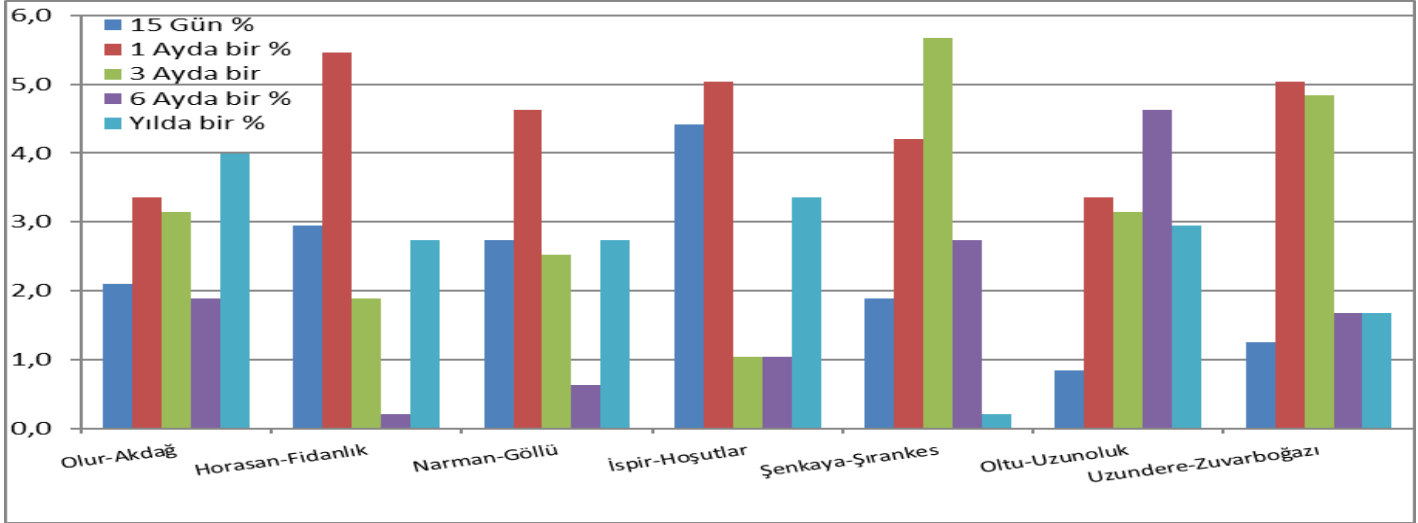
Ziyaretçilere "alandaki olanaklardan yeterince faydalaniyor musunuz?" sorusu yöneltilmiş ve %55 oranında "hayır" cevabı verdikleri görülmüştür (Şekil 8). Burada Horasan-Fidanlık, Narman-Göllü ve İspir-Hoşutlar dışında bütün mesire yerlerinde hayır cevaplarının ağırlıklı olduğu, Şenkaya'daki hayır cevaplarının ise bölgede yaşanan terör olaylarının etkisiyle belirgin şekilde dikkat çektiği görülmektedir.

Ziyaretçilere "alandaki olanaklardan yararlanmanızı engelleyen nedenler nelerdir" sorusu yöneltilmiştir. Verilen cevaplarda "konaklama tesis azlığı", "tuvaletlerin kirliliği ve eksikliği" ve "tesis içi yolların bakımsızlığı" cevapları bariz bir şekilde diğer cevaplardan ayrılmaktadır (Şekil 9). Bu sorunlar yapılan öneri alan kullanımı projelerinde aşılmaya çalışılmıştır.

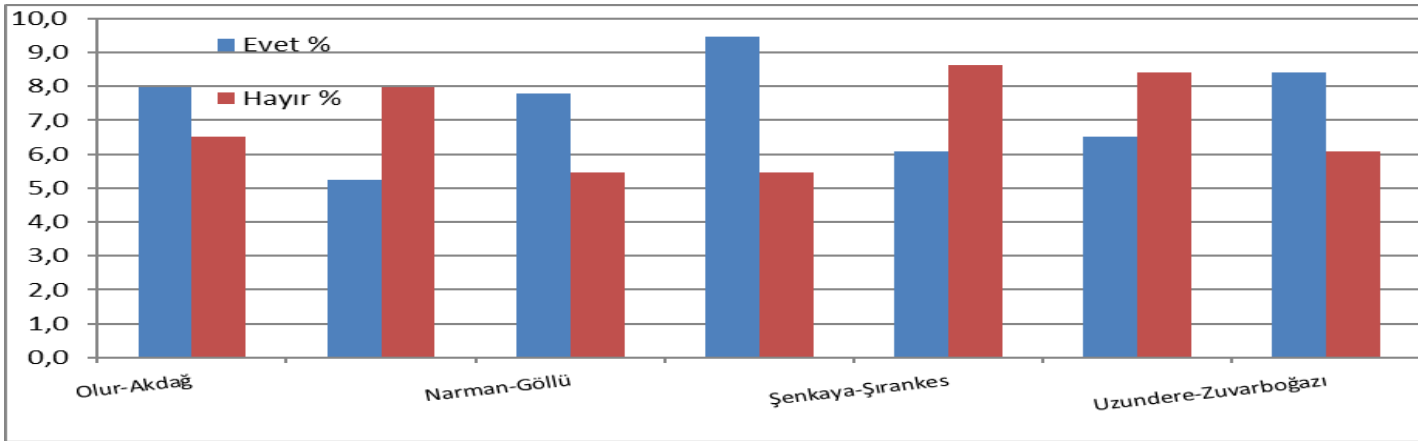
Ziyaretçilere "alanda verilen hizmetlerin yeterli olup olmadığı" sorusu yöneltilmiş ve cevapların yaklaşık %70 oranında "kısmen yeterli" ya da "yetersiz" cevabını verdikleri görülmüştür (Şekil 10). Bu cevaplardan ziyaretçilerin OİDY'lerde verilen hizmetlerden pek de memnun olmadıkları anlaşılmaktadır. Burada bir anlamda konukların yararlandığı mesire yerlerinden memnuniyet düzeyleri anlaşılmalı çalışılmıştır. Daha önce farklı bir soruda OİDY'lerden memnun olduğunu söyleyen kişilerin çapraz sorgu tekniğiyle hazırlanan anket sorularında bu kez ağırlıklı olarak memnun olmadıklarını belirtmeleri dikkat çekmektedir.

3.3. Ziyaretçilerin OİDY'lerden Talep ve Beklentileri

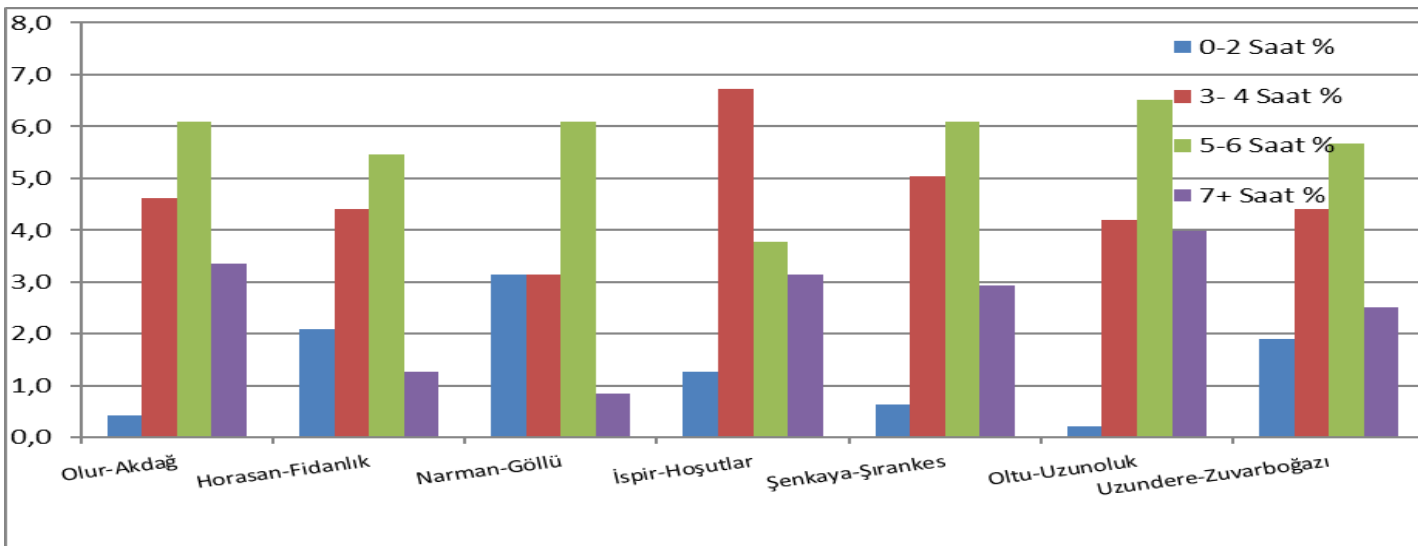
Bu soruya ziyaretçilerin tercih ettiği seçeneklerde bariz fark oluşturan cevap tam olarak ortaya çıkmamıştır (Şekil 11). Ancak "sessizlik", "egzersiz olanağı", "atık ve çöpler", "temiz su ve tuvalet", "ormanlık olması" ve "yakınlık" gibi kriterlerin az farklarla öne çıktığı görülmektedir.

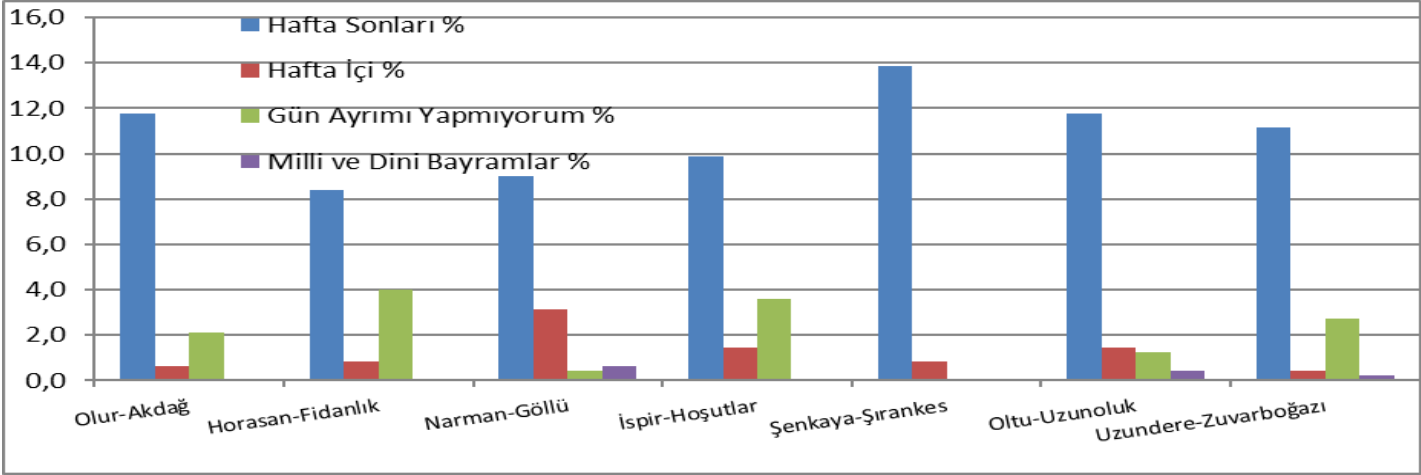
Şekil 2. OİDY'ye gelen ziyaretçilerin geliş sıklıkları.

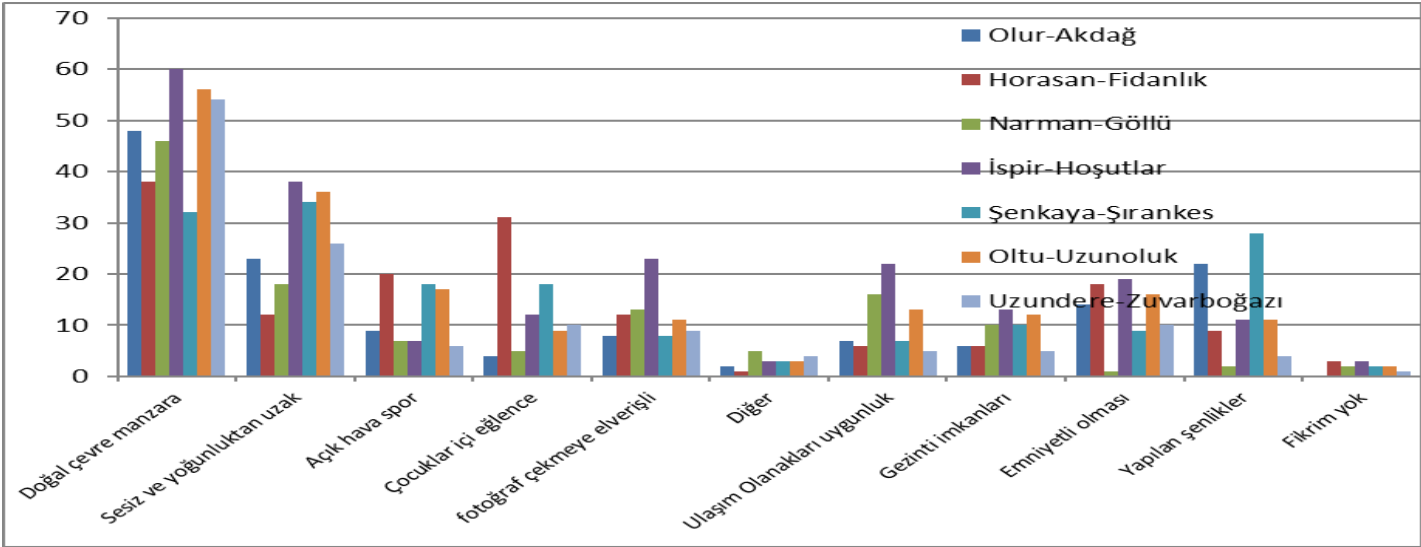
Şekil 3. OİDY'ye gelen kişilerin alanları kışın ziyaret etmek isteyip istemedikleri durumu.

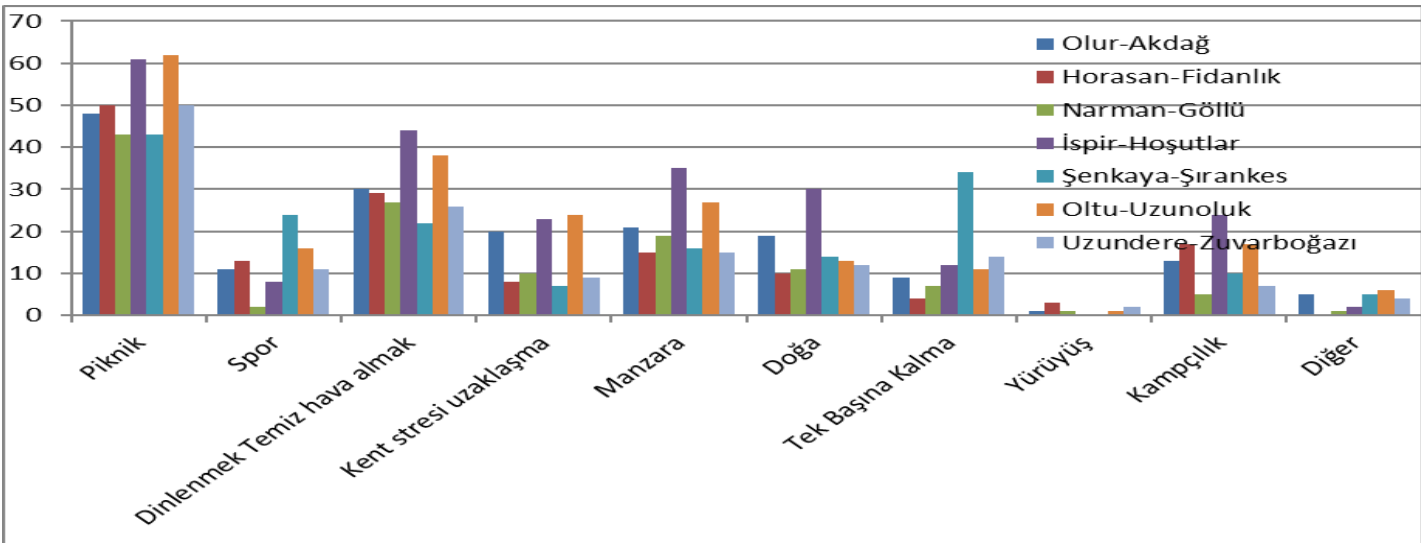
Şekil 4. "Alanda Ne Kadar Zaman Geçiriyorsunuz" sorusuna verdiği cevaplar.

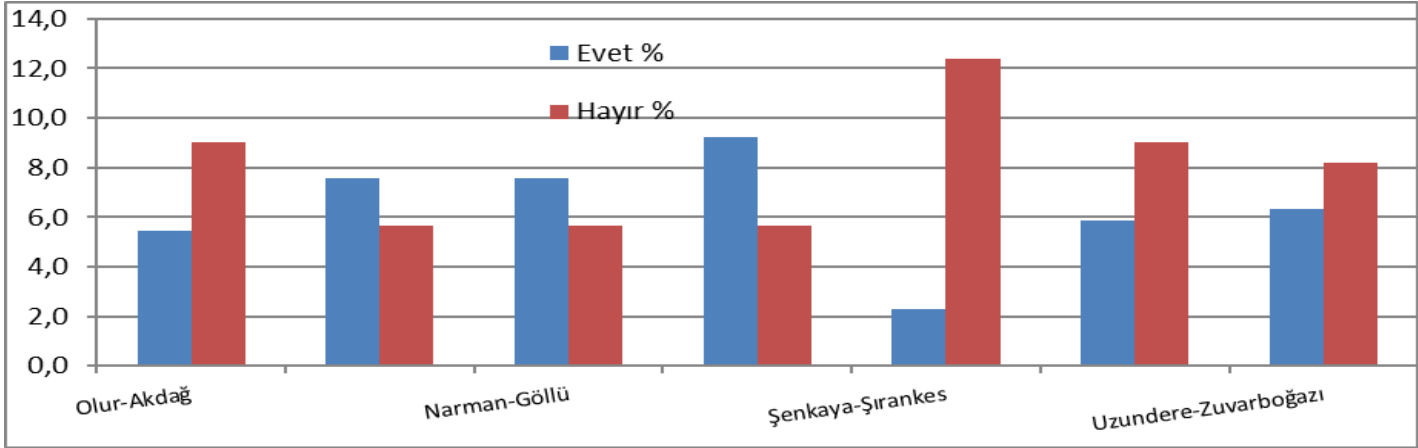
Şekil 5. "Alanı Hangi Günler Kullanıyorsunuz" sorusuna verdiği cevaplar.

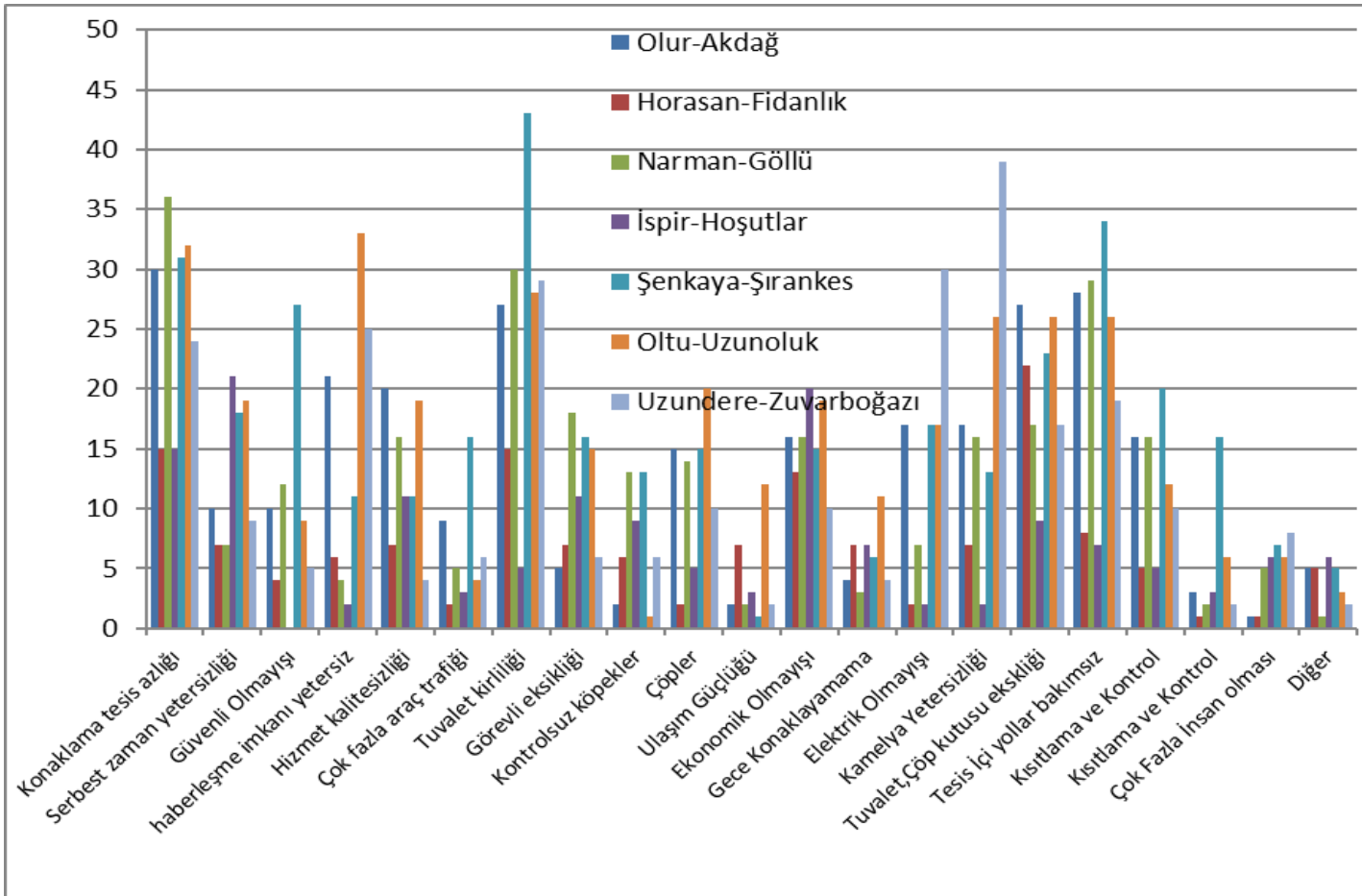
Şekil 6. "Alanı Neden Tercih Ediyorsunuz" sorusuna verdiği cevaplar.

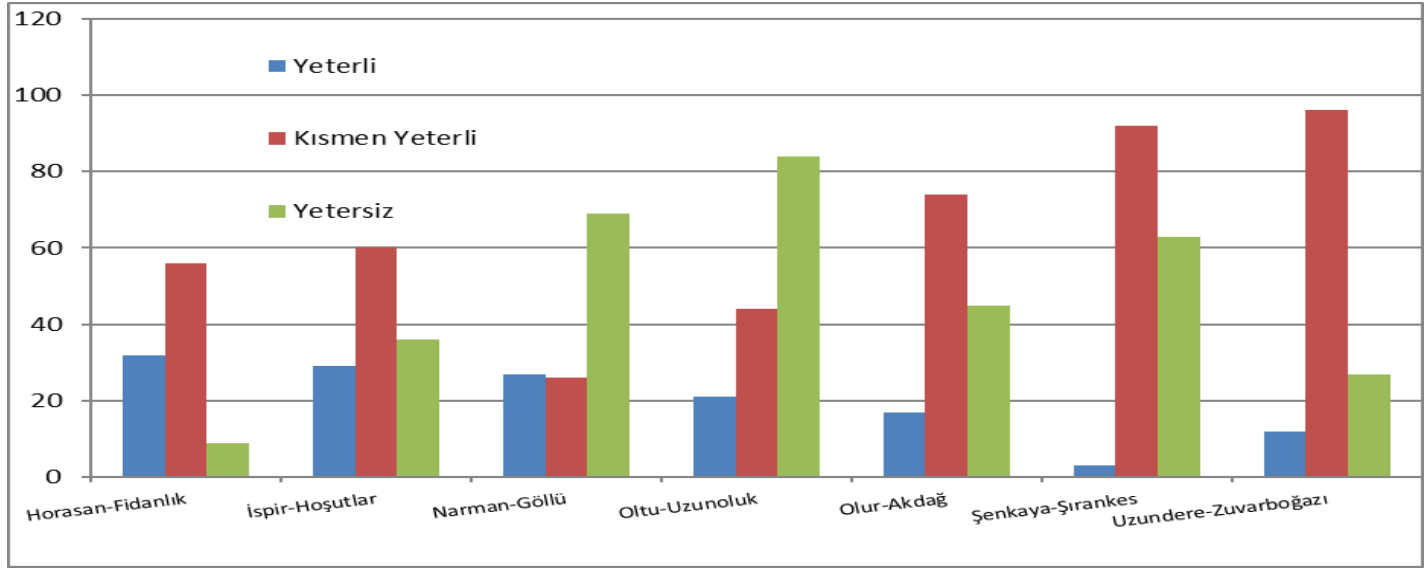
Şekil 7. "Alanı Hangi Amaçla Kullanıyorsunuz" sorusuna verdiği cevaplar.

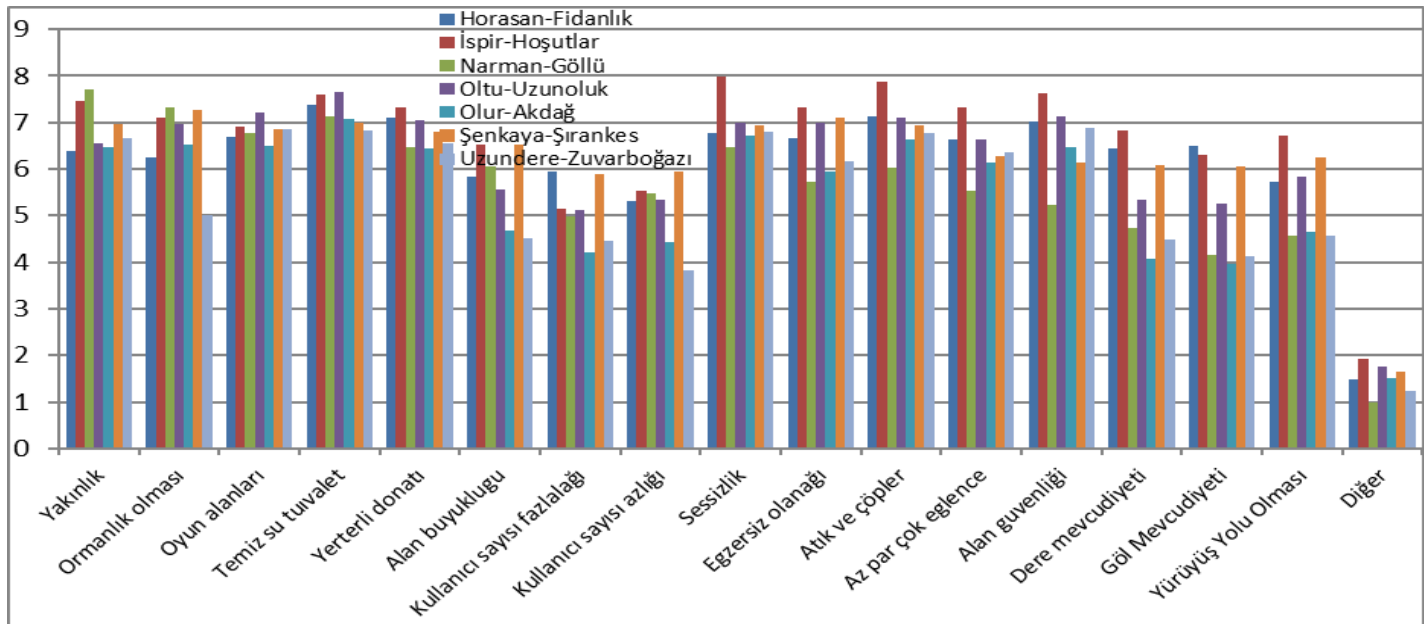
Şekil 8. "Alandaki Olanaklardan Yeterince Faydalaniyor musunuz?" sorusuna verdiği cevaplar.

Şekil 9. Ziyaretçilerin "Alandaki Olanaklardan Yararlanmanızı Engleyen Nedenler Nelerdir" sorusuna verdiği cevaplar.

Şekil 10. Ziyaretçilerin "Alanda Verilen Hizmetlerin Yeterli Olup Olmadığı" sorusuna verdiği cevaplar.

Şekil 11. Ziyaretçilerin "Alanda Aradıkları En Önemli Kriterlerin Ne Olduğu" sorusuna verdiği cevaplar.

4. SONUÇ

Günümüzde kırsal alanlar, yapısal ve ruhsal baskının arttığı kentsel alanlardan kaçış ve tazelenme alanları haline gelmeye devam etmektedir. Kullanıcı odaklı, doğaya en az zarar vererek sürdürülebilir alanların oluşturulması, rekreasyonel katılım açısından son derece önem taşımaktadır (Sağlık & Kelkit, 2014).

Bölgede halkın büyük bir çoğunluğu kentsel açık yeşil alanları rekreasyonel amaçlı kullanmaktadır. Bu sebeple

yerel yönetimlerde rekreasyon biriminin kurulması yararlı görülmektedir (Yalçınayvuz & Yılmaz, 2016).

Rekreasyon alanlarının çok fazla tercih edilmesinin nedeni kent stresinden bıkmış bireylerin doğa ile iç içe olma isteğidir. Rekreasyonel alanlar ziyaretçilerin hizmetine sunulurken koruma-kullanma prensibi çerçevesinde ve alan özelliklerine uygun projelendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bu sebeple alan içinde yapılacak çalışmalar ile planlanan rekreasyonel faaliyetler alanın doğal yapısını bozmayacak ve olumsuz yönde etkilemeyecek şekilde planlanmalıdır. Erzurum il sınırları

içerisinde bulunan çalışma konusu olan 7 adet ÖİDY orman manzarası, doğal güzellikleriyle ve bulunduğu yöre ve yakın çevresindeki halka verdiği rekreatif fırsat bakımından korunması, tahrip edilmemesi ve eksikliklerinin doğru tanımlanıp gerekli düzenlemeler yapılması gereken alanlardandır.

Yapılan anket çalışmasından ve analizlerinden elde edilen sonuçlar ışığında ÖİDY için getirilen öneriler şu başlıklar altında özetlenebilir;

- Özellikle Narman-Göllü, İspir-Hoşutlar, Şenkaya-Şirankes ve Uzundere-Zuvarboğazı ÖİDY'lerinde genç ziyaretçi sayısının görece düşük olduğu görülmektedir. Bu yönde yaşanan eksikliği, ÖİDY'lerin yeniden planlanmasında dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Örneğin gençlerin ilgisini çekebilecek daha çok oyun parkı, sosyal alanlar ve görsel zenginliği artırma gibi müdahalelerle bu eksiklik giderilebilir.
- Anketlerin analizinden de anlaşılacağı gibi örneğin yürüyüş yollarının daha fazla ve estetik değeri yüksek olması ile ÖİDY'lerde doğallığın daha da ön plana çıkartılması düşünülmelidir.
- Ziyaretçilerin ÖİDY'lere geliş sıklıkları açısından değerlendirme yapıldığında İspir-Hoşutlar'ın bariz bir şekilde ön plana çıktığı, Horasan-Fidanlık, Narman-Göllü ve Olur-Akdağ'ın da takip ettiği anlaşılmaktadır. Diğerlerinin ise daha düşük sıklıkta ziyaret edildiği görülmektedir. Bu durum yine birçok özellik açısından ÖİDY'ler arasında farkın olduğunu göstermektedir. Bu konuyla ilgili olarak ÖİDY'lere bir standart kazandırılması gerektiği düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Bu amaçla İspir-Hoşutlar ÖİDY'nin tüm özellikleri itibariyle (konaklama, yürüyüş yolları, restaurant, vs.) model alınması gerektiği düşünülmektedir.
- Çalışma alanı olan ÖİDY'den tümünün önemli bir rekreasyonel potansiyele sahip olmasına karşın alan içerisindeki donatı eksiklikleri sebebiyle hâlihazırdaki sahip olduğu rekreasyonel potansiyelden etkin olarak faydalanamamaktadır.
- Bu alanların, geliştirilmesi, devamlılığının ve bakımının yapılmasının sağlanması, koruma-kullanma dengesi içerisinde insanlarımızın gününbirlik kullanımlarına, doğal kaynakları tanıma ve öğrenme ihtiyaçlarına yanıt vermesi için bu alanların bir an önce gelişim planlarının yapılması gerekmektedir.

- Bu alanlarda yapılacak gelişim planları ile mevcut durumda yılın yalnızca 3-5 aylık yaz sezonunda sadece piknik amaçlı olarak hizmet veren bu alanların ziyaretçilere daha uzun periyotlarda hizmet verebilecek, her alan özgü alınacak plan kararları ile yerli ve yabancı ziyaretçilerin memnuniyet düzeylerini artırılacak ve gelen tüm ziyaretçilerin ortalama kalış sürelerini arttırılacaktır.
- Alan ziyaretçileri için sunulan mevcut piknik faaliyetlerine ek olarak, farklı hizmet ve etkinliklerin çeşitlendirilmesi ile alanların tanıtılmasını sağlamak gerekmektedir.

Sonuç olarak rekreasyon açısından potansiyel değeri olan yeni alanların kullanıma açılmasının yanında mevcut kaynakların da korunmasına özen gösterilmeli ve bu alanlarla ilgili gerekli rehabilitasyon çalışmaları yapılmalıdır. Böylece doğal rekreasyon alanları halkın ihtiyaçları doğrultusunda sürdürülebilir ekolojik bir yaklaşımla kullanıma sunulmuş olacaktır (Sandal & Karademir, 2013).

KAYNAKLAR

- Akten M (2003). Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* A(2): 115-132.
- Aslanboğa İ, Gül A (1999). Kemalpaşa ormanlarının rekreasyonel değeri, Kemalpaşa Sempozyumu, 3-5 Haziran 1999, İzmir.
- Ayan M (1991). Kentleşme, kentleşme, katılımcı planlama, sorunlar. *Ege Mimarlık* 3: 37-38.
- Demir M, Caner AM (2020). Erzincan girlevik şelalesi ve yakın çevresine gelen ziyaretçilerin rekreasyonel talep ve isteklerinin belirlenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 21(1): 1-12.
- Eriksson L, Nordlund A (2013). How is setting preference related to intention to engage in forest recreation activities?. *Urban Forestry & Urban Greening* 12(4): 481-489.
- Korkmaz N (2001). Nallıhan-hoşbebe ormanı içi dinlenme yerinin rekreasyon kaynaklarının geliştirilmesi üzerine bir araştırma. MSc, Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Korkmaz N, Karadeniz N (2004). Nallıhan-Hoşbebe orman içi dinlenme yerinin rekreasyon kaynaklarının geliştirilmesi, *Tarım Bilimleri Dergisi* 10(1): 24-30.
- Kurdoğlu O, Düzgüneş E (2011). Artvin kent ormanının rekreasyon olanakları ve kullanıcı tercihlerinin irdelenmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 12(2): 199-210.
- Kurdoğlu O, Düzgüneş E, Kurdoğlu BÇ (2011). Kent ormanlarının kavramsal hukuksal, çevresel boyutuyla değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 12(1): 72-85.
- Memlük MZ, Başal M (2011). Kentsel mekanda doğayla tasarım: ankara-bademlidere örneği, *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi* 8(3): 81-91.
- Okuyucu C, Ramazanoğlu F, Tel M (2006). Çevresel faktörlerdeki değişimin serbest zaman faaliyetlerine etkileri, *Fırat Üniversitesi Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi* 4(3): 40-44.

- Onat F (1998). Yeşil alan kullanıcılarının memnuniyet derecelerinin değerlendirilmesi: Beşiktaş ilçesi örneği. MSc, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- OGM (2020). Mesire Yerleri Uygulama Tebliği, <https://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Tebliğler/Mesire%20Yerleri%20Uygulama%20Tebliği.pdf>. Ankara: Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Downloaded on 26 March 2020.
- Özdamar K (2003). Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Eskişehir: Kaan Kitabevi.
- Özer B, Barış ME (2013). Landscape design and park users' preferences, *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 82: 604-607.
- Özer S, Yıldız N (2010). Erzurum kenti örneğinde, kent ormanı niteliği taşıyan alanların rekreasyonel kullanım olanaklarının belirlenmesi, III. Ulusal Karadeniz Ormanlık Kongresi, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi. 20-22 Mayıs 2010. Artvin, 4: 1548-1557.
- Polat S, Polat SA (2012). Karabük yenice ormanları'nın rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesi, I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, 629 - 643, 12-15 Nisan 2012, Kemer, Antalya.
- Sağlık A, Kelkit A (2014). Çanakkale orman işletme müdürlüğü asmatepe c tipi mesire yeri mutluluk ormanı peyzaj projesi, İnönü Üniversitesi, *Sanat ve Tasarım Dergisi* 4(10): 13-30.
- Sandal EK, Karademir N (2013). Kahramanmaraş ilindeki günübirlik rekreasyon alanlarının potansiyelinin belirlenmesi ve kullanımı ile ilgili sorunlar, *Türk Coğrafya Dergisi* 60: 25-36.
- Sevil T, Şimşek KY, Katırcı H, Çelik VO, Çeliksoy MA (2012). Boş zaman ve rekreasyon yönetimi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 215.
- Uzun S, Müderrisoğlu H (2010). Kırsal rekreasyon alanlarında kullanıcı memnuniyeti: bolu gölcük ormanı dinlenme yeri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* A(1): 67-82.
- Yalçınayvuz AÜ, Yılmaz S (2016). Rekreasyon alan kullanım tiplerinin belirlenmesi: Erzincan kent örneği, *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 16(2): 336-347.
- Yalçınayvuz AÜ (2015). Erzincan kenti rekreasyon alanları kullanıcı tercihlerinin anketle analizi, MSc, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.